

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેસર્સ અમર એલ્કોહોલી લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

સાઈકોમ લિમિટેડ અને અન્ય

નવેમ્બર ૮, ૨૦૦૫

[અશોક ભાન અને અલ તમસ કબીર, ન્યાયમૂર્તિ]

રાજ્ય નાણાકીય નિગમ-દેવાની વસૂલાત-રાજ્ય નાણાકીય નિગમ અધિનિયમ ૧૯૫૧, કલમ ૨૯,૪૬-પ્રતિવાદી પાસેથી લોન લેનાર અપીલકર્તા, રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૧૦૦% શેર હોલ્ડિંગ ધરાવતી નાણાકીય નિગમ-પરિણામે, રાજ્ય સરકારનો હિસ્સો ઘટીને ૪૯ ટકા થયો-અપીલકર્તા લોનની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો-જવાબ આપનાર હરાજી માટે ગીરવે

મૂકેલી મિલકતનો વાસ્તવિક કબજો લે છે, કલમ ૨૯ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અપીલકર્તાએ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી જેમાં દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાજ્યના હિસ્સામાં ૪૯ ટકાનો ઘટાડો થવાને કારણે પ્રતિવાદી નાણાકીય નિગમ બંધ થઈ ગયો છે અને તેથી તે કલમ ૨૯-ઉચ્ચ અદાલતનો ઉપયોગ કરી શકતો નથી. રિટ પિટિશન-અપીલ પર, પ્રતિવાદી રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હોવાથી રાજ્યનો હિસ્સો ઘટાડીને ૪૯ ટકા કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં નાણાકીય નિગમ તરીકે ચાલુ રહ્યો-તેથી દેવાની વસૂલાત માટે કલમ ૨૯ લાગુ કરવાનો હકદાર છે.

અપીલકર્તા કંપનીએ ૧૯૯૪માં પ્રતિવાદી પાસેથી ૯૦ લાખ રૂપિયાની લોન લીધી હતી, જે રાજ્ય સરકારની માલિકીના ૧૦૦% શેર ધરાવતી નાણાકીય નિગમ છે.ત્યારબાદ પ્રતિવાદી કંપનીમાં રાજ્યનો હિસ્સો ઘટાડીને ૪૯ ટકા કરવામાં આવ્યો હતો.અપીલકર્તા કંપનીએ જુલાઈ ૧૯૯૬થી ૪ ચૂકવણીમાં ડિફોલ્ટ કરવાનું શરૂ કર્યું હતું.અપીલકર્તાને બાકી અને બાકી રકમ ચૂકવવા માટે ઘણી તકો આપ્યા પછી, પ્રતિવાદીએ રાજ્ય નાણાકીય નિગમ અધિનિયમ ૧૯૫૧ની કલમ ૨૯ હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને તેની સાથે ગીરવે મૂકેલી સંપત્તિનો કબજો સંભાળી લીધો.બાદમાં જાહેર હરાજ દ્વારા અસ્કયામતો વેચવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેમાં પ્રતિવાદી દ્વારા તેની સંપત્તિઓનો કબજો અને હરાજને પડકારતી દલીલ

કરવામાં આવી હતી કે, અન્ય બાબતોની સાથે, કાયદાની કલમ ૨૯ની જોગવાઈઓ પ્રતિવાદીને લાગુ પડતી નથી કારણ કે રાજ્ય સરકારના શેર ઘટાડીને માત્ર ૪૯ ટકા કર્યા પછી તે નાણાકીય નિગમ બનવાનું બંધ થઈ જાય છે. ઉચ્ચ અદાલતે અરજીને ફગાવી દીધી હતી અને જણાવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી એક નાણાકીય નિગમ છે. આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલને નકારી કાઢીને કોર્ટે કહ્યું:

૧. અધિનિયમની કલમ ૪૬ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારને સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દેશ આપવાની સત્તા આપવામાં આવી છે કે અધિનિયમની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓ, નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા અપવાદો અને પ્રતિબંધોને આધિન, રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ સંસ્થાને લાગુ પડશે જેનો હેતુ ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય કરવાનો છે, અને આવી જાહેરનામું બહાર પાડ્યા પછી સંસ્થાને અધિનિયમના અર્થમાં સરકાર દ્વારા સ્થાપિત "નાણાકીય નિગમ" માનવામાં આવશે.

[૩૮-સી-ડી]

૨. પ્રથમ પ્રતિવાદીની સ્થાપના રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યમાં ઉદ્યોગોનો વિકાસ કરવા અને ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય કરવાના

ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી.કેન્દ્ર સરકારે કાયદાની કલમ ૨૯ની જોગવાઈઓ પ્રથમ પ્રતિવાદી સુધી લંબાવી હતી.આમ, પ્રથમ પ્રતિવાદીને "રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત સંસ્થા" અભિવ્યક્તિ દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે, જે મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય કરવાના ઉદ્દેશ સહિત વિવિધ સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.આમ તે આ કાયદા હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલ નાણાકીય નિગમ હશે. કલમ ૨૯ પ્રથમ પ્રતિવાદીને અપરાધી ઉધાર લેનારાઓની સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.અપીલકર્તાએ તેને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઘણી તકો હોવા છતાં તેની જવાબદારી નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી પ્રથમ પ્રતિવાદી અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અપીલકર્તાની સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતો. [૩૬-એફ; ૩૮-બી]

૩. તેનો હિસ્સો માત્ર ૫૦ ટકાથી ઓછો કરીને એસ. આઈ. સી. ઓ. એમ. રાજ્ય નાણાકીય નિગમ બનવાનું બંધ નહીં કરે.પ્રથમ પ્રતિવાદી એ કાયદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલ નાણાકીય નિગમ છે અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના શેરહોલ્ડિંગમાં ૫૦ ટકાથી ઓછો ઘટાડો કરવાથી પ્રથમ પ્રતિવાદીના દરજ્જામાં કોઈ ફરક પડશે નહીં, કારણ કે તે નાણાકીય નિગમ છે.[૩૯-સી-ડી]

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર
૫૫૦૨/૨૦૦૪.

ડબલ્યુ પી નંબર ૧૫૩/૨૦૦૩ માં નાગપુર બેન્ચ ખાતે બોમ્બે
હાઈકોર્ટના ૧૦/૧૦/૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે અશોક એ. દેસાઈ, મનીષ પિટાલે અને ચંદેરશેખર
અશરી.

પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે દુષ્યંત દવે, જય સાવલા અને સુશ્રી રીના
બગ્ગા.

પ્રતિવાદી નંબર ૨ માટે શેખર નાપાહડે અને શિવાજી એમ. જાધવ.

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માટે વી. એન. રઘુપતિ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ભાન દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશનને ફગાવી દેતા નાગપુર ખાતેની બોમ્બે, નાગપુર બેન્ચના ન્યાયિક ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા રિટ પિટિશન નંબર ૧૫૩/૧૨૦૦૩ માં ૧૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૩ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા અંતિમ ચુકાદા અને આદેશને તાત્કાલિક અપીલમાં પડકારવામાં આવ્યો છે. વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાના પ્લાન્ટ અને મશીનરી સહિતની મિલકતોની હરાજીને રદ કરવાની અપીલકર્તાની વિનંતીને નકારી કાઢી છે, જે સાઈકોમ લિમિટેડ (અહીં પ્રથમ પ્રતિવાદી) ની તરફેણમાં ગીરવે મૂકવામાં આવી હતી.

આ અપીલમાં અમારી વિચારણા માટે જે ટૂંકો પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે એ છે કે શું સાઈકોમ (પ્રથમ પ્રતિવાદી) રાજ્ય નાણાકીય નિગમ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ") ના અર્થમાં અને તેના દ્વારા સંચાલિત રાજ્ય નાણાકીય નિગમ છે?

પ્રશ્નની પ્રશંસા મૂલ્યાંકન કરવા માટે, વર્તમાન અપીલને આપતી હકીકતો જણાવવી જરૂરી છે, જે ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે:

પ્રથમ પ્રતિવાદી, જે અગાઉ "ધ સ્ટેટ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ કોર્પોરેશન ઓફ મહારાષ્ટ્ર લિમિટેડ" (એસ. આઈ. આઈ. સી. ઓ. એમ.) તરીકે

ઓળખાતી હતી, તે વર્ષ ૧૯૬૬માં મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા ભારતીય કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થાપિત કંપની છે, જેમાં ૧૦૦ ટકા શેર રાજ્ય સરકારની માલિકીના છે, જેનો ઉદ્દેશ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં ઉદ્યોગોના વિકાસ અને ઔદ્યોગિક સાહસોને નાણાં પૂરા પાડવાનો છે.

મુખ્યત્વે પરિવહનના વ્યવસાયમાં સંકળાયેલી અપીલકર્તા કંપનીએ વાર્ષિક ૫૦૦૦ કિલો લિટરની સ્થાપિત ક્ષમતા સાથે અનાજ આધારિત દારૂના ઉત્પાદન માટે એકમ સ્થાપિત કરવા માટે લોન મેળવવા માટે પ્રથમ પ્રતિવાદીનો સંપર્ક કર્યો હતો. અપીલકર્તાને ઓગસ્ટ, ૧૯૯૪માં આઈઆરઈડીએ (૬૫ લાખ રૂપિયા) અને ઓરિએન્ટલ બેંક ઓફ કોમર્સ (૩૫ લાખ રૂપિયા) સાથે જોડાણમાં ૯૦ લાખ રૂપિયાની મુદતની લોન મંજૂર કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાના એકમનું વ્યાવસાયિક ઉત્પાદન, જે એપ્રિલ ૧૯૯૫માં શરૂ થવાનું હતું, તે જુલાઈ ૧૯૯૬માં જ શરૂ થઈ શક્યું હતું. ઉત્પાદન શરૂ કરવામાં એક વર્ષથી વધુ વિલંબને કારણે, અપીલકર્તા કંપનીએ જુલાઈ ૧૯૯૬થી જ ચુકવણીમાં ડિફોલ્ટ કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. અપીલકર્તાને બાકી અને બાકી રકમ ચૂકવવા માટે ઘણી તકો આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળતા પર, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ ૨૩મી માર્ચ, ૧૯૯૯ના રોજ અપીલકર્તાને માંગણી નોટિસ મોકલી હતી જેમાં જણાવ્યું હતું કે ૩૧મી માર્ચ, ૧૯૯૯ સુધીમાં રૂ. ૧૯,૯૧,૭૯૩ પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ડિમાન્ડ નોટિસ અનુસાર, અપીલકર્તા

દ્વારા ચોક્કસ ચૂકવણી કરવામાં આવી હતી.જો કે, અપીલકર્તાએ ફરીથી હમાની ચુકવણીમાં ડિફોલ્ટ કર્યું અને ૧૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૦ ના રોજ, ૯૭,૫૭,૬૯૫ રૂપિયા (મૂળ રકમ + તેના પર ઉપાર્જિત વ્યાજ) બાકી અને ચૂકવવાપાત્ર બની ગયા.અપીલકર્તા-કંપની દ્વારા અલગ-અલગ તારીખો પર બહાર પાડવામાં આવેલા ૧૬ ચેક રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં રૂ. ૩૬.૮૧ લાખના ચેકો રજૂ કરતા ચેકનો અનાદર થયેલ હતો.

સતત ડિફોલ્ટ્સને કારણે.અને હમાઓ અને વ્યાજની સમયસર ચુકવણી ન થતાં, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ ૮મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૧ના રોજ ટેકઓવર નોટિસ જારી કરી હતી, જેમાં જણાવ્યું હતું કે જો અપીલકર્તા ૨૫મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૧ના રોજ અથવા તે પહેલાં રૂ. ૯૭,૫૭,૬૯૭ ની બાકી નીકળતી રકમ ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય, તો પ્રથમ પ્રતિવાદી ૩૧મી જાન્યુઆરીના રોજ અનુમાનિત અને ગીરવે મૂકેલી સંપત્તિનો કબજો સંભાળી લેશે.૨૦૦૧ પર ૧૦-૦૦ એ એમ ત્યારબાદ પક્ષો વચ્ચેની વાટાઘાટોને કારણે, પ્રથમ પ્રતિવાદી.૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ના તેના પત્રમાં અપીલકર્તા કંપનીની અસ્કયામતોના હસ્તાંતરણને ૨૦ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ સુધી મોકૂફ રાખ્યું હતું.અપીલકર્તા-કંપનીને ૧૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ સુધીમાં ૧૯.૮૧ લાખ, જેમાં નિષ્ફળ જતાં ૨૦મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૧ના રોજ પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા ગીરવે મૂકેલી સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવામાં આવશે.અપીલકર્તાએ ૧૯.૮૧ લાખના ૧૨ પોસ્ટ-ડેટેડ ચેક જારી કર્યા

હતા.તે ચેક મળ્યા પછી, ટેક ઓવરની કાર્યવાહી ફરીથી મોકૂફ રાખવામાં આવી હતી.પ્રથમ પ્રતિવાદીની તરફેણમાં બહાર પાડવામાં આવેલા તે ૧૨ ચેકમાંથી, ચાર ચેક રજૂ કરવામાં આવ્યા ત્યારે તેનું અનાદર કરવામાં આવ્યું હતું.અપીલકર્તાની મર્યાદા ફરી એકવાર ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૧ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી જેથી તે બાકી ચૂકવણી કરી શકે, જેમાં નિષ્ફળ જતાં પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવાની હતી.બાકી નીકળતી રકમની ચૂકવણી કરવામાં આવી ન હતી અને આખરે અપીલકર્તા-કંપનીના સતત ડિફોલ્ટને કારણે, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ રાજ્ય નાણાકીય નિગમ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ") ની કલમ ૨૯ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તેની સાથે ગીરવે મૂકેલી સંપત્તિનો કબજો સંભાળી લીધો હતો અને ૨૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૧ના રોજ તેનો વાસ્તવિક કબજો લીધો હતો.

બાકી રકમની વસૂલાત કરવા માટે, ગીરવે મૂકેલી મિલકતની હરાજી કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.મિલકતના વેચાણ માટેની જાહેરાત ૨૩ નવેમ્બર, ૨૦૦૧ના રોજ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી, જેના જવાબમાં માત્ર ૨૬૧ લાખ રૂપિયાની ઓફર મળી હતી, જેને આ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે ખરીદી માટેની ઓફર સરકાર દ્વારા મંજૂર કરાયેલ મૂલ્યાંકનકાર દ્વારા અંદાજિત નિકાલ મૂલ્યથી ઓછી હતી.ત્યારબાદ તરત જ, અપીલકર્તાએ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૨માં વન ટાઈમ સેટલમેન્ટ (ઓટીએસ) માટે પ્રથમ

પ્રતિવાદીનો સંપર્ક કર્યો હતો.અપીલકર્તા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દરખાસ્તને પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૨ના રોજ તેના પત્ર દ્વારા ૮૫ લાખ રૂપિયામાં ઓટીએસ માટે સ્વીકારવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાએ ઓ. ટી. એસ. માટે ૨૦ લાખનો ચેક જારી કર્યો હતો, જેને રજૂ કરવામાં આવતા તેનું અનાદર કરવામાં આવ્યું હતું.જોકે, ૨૦ લાખ રૂપિયાની આ રકમ પછીથી અપીલકર્તા કંપની દ્વારા ચૂકવવામાં આવી હતી.ઓ. ટી. એસ. ની શરતો અનુસાર અપીલકર્તા દ્વારા ૨૮મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૨ના રોજ અથવા તે પહેલાં ચૂકવવાપાત્ર ૭૫ લાખ રૂપિયાની બાકી રકમ ચૂકવવામાં આવી ન હતી.બાકીની રકમની ચૂકવણી કરવા માટે, ૭૫ લાખ રૂપિયાની ઉપરોક્ત રકમની ચુકવણી માટેની છેલ્લી તારીખ પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા ત્રણ વખત લંબાવવામાં આવી હતી, છેલ્લી તારીખ ૨૮મી માર્ચ, ૨૦૦૨ હતી.બાકી નીકળતી રકમ ચૂકવી ન શકવાને કારણે, અપીલકર્તાએ ફરીથી બાકી નીકળતી રકમ ચૂકવવા માટે ૧૫મી એપ્રિલ, ૨૦૦૨ સુધી સમય લંબાવવાની વિનંતી કરી હતી, જેના પર સંમતિ થઈ ન હતી.અપીલકર્તાને પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે તે રસ ધરાવતા ખરીદદારોની ઓળખ કરીને પ્રથમ પ્રતિવાદીના કબજામાં રહેલી સંપત્તિઓની હરાજી સહિત તેના હિતની સુરક્ષા માટે પગલાં લેશે.અપીલકર્તા નિયત સમયગાળાની અંદર ઓ. ટી. એસ. ની શરતો અનુસાર ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ જતાં, ઓ. ટી. એસ. ૮મી એપ્રિલ, ૨૦૦૨ના રોજ ૨૬ કરવામાં આવી હતી.

ઓટીએસ ૨૬ થયા પછી, અપીલકર્તાના એકમની જાહેરાત ૮ જૂન, ૨૦૦૨ના રોજ બીજી વખત વેચાણ માટે કરવામાં આવી હતી. હરાજીમાં સૌથી વધુ ₹૩૭૬ લાખનો પ્રસ્તાવ મળ્યો હતો અને તેને પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાને તેના ૨જી જુલાઈ, ૨૦૦૨ના પત્ર દ્વારા દરખાસ્તને સરખાવવાની અથવા ૧૮મી જુલાઈ, ૨૦૦૨ના રોજ અથવા તે પહેલાં ૩૦મી જૂન, ૨૦૦૨ના રોજ અસ્તિત્વમાં રહેલા રૂ. ૧ લાખના બાકી લેણાં ચૂકવવા માટે વધુ સારી રજૂઆત કરવાની તક આપવામાં આવી હતી. જરૂરી કામ કરવામાં આવ્યું ન હતું. ૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૨ના રોજ અપીલકર્તાને વિશેષ કેસ તરીકે ૧૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૨ સુધીમાં ઉપરોક્ત ચૂકવણી કરવાની બીજી તક આપવામાં આવી હતી. કોઈ વધુ સારી ઓફર ન હોવાથી, હરાજીમાં ₹૩૭૬ લાખનો ભાવ સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ જે પક્ષે ₹૩૭૬ લાખનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો તેણે બાકીની ખરીદી માટે ચૂકવણી કરી ન હતી.

બીજી હરાજી નિષ્ફળ જવાને કારણે પણ પ્રથમ પ્રતિવાદીએ ત્રીજી વખત હરાજી કરવાનો નિર્ણય લીધો અને ૩૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૨ના રોજ અખબારોમાં જાહેરાત પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. મેસર્સ કરણ ડિસ્ટિલરીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, જેણે આ જાહેરાતના જવાબમાં સૌથી વધુ બોલી લગાવી હતી, તે આ અપીલમાં બીજા પ્રતિવાદી છે. તેણે ૨૨૫ લાખ રૂપિયાની ઓફર કરી હતી,

જે વાટાઘાટો પછી આખરે વધારીને ૩૨૦ લાખ રૂપિયા કરવામાં આવી હતી, જે પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા અને તેના પ્રમોટરને બીજા પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી દરખાસ્ત સાથે મેળ કરવાની/સુધારવાની તક આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાને તક આપવા છતાં તેમની તરફથી કોઈ પ્રતિ-રજૂઆત પ્રાપ્ત ન થતાં, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ તેની બાકી રકમની વસૂલાત કરવા માટે સંપત્તિઓનું વેચાણ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. સમગ્ર વિચારણા પ્રાપ્ત થયા પછી, પ્રથમ પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તાની સંપત્તિનો ભૌતિક કબજો બીજા પ્રતિવાદીને સોંપી દીધો અને તેમની તરફેણમાં હસ્તાંતરણ પત્ર પણ અમલમાં મૂક્યો.

હરાજીના આદેશથી નારાજ, અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે, પ્રથમ પ્રતિવાદી દ્વારા એકમના વેચાણ માટેની હરાજીની કાર્યવાહી પર રોક લગાવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે વચગાળાની રાહત આપીને, અપીલકર્તા દ્વારા ૨૧ માર્ચ, ૨૦૦૩ના રોજ અથવા તે પહેલાં ૫૦ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવવાને આધીન કાર્યવાહી પર સ્ટે મૂક્યો હતો, જેમાં નિષ્ફળ જતાં કોર્ટને વધુ કોઈ સંદર્ભ આપ્યા વિના સ્ટે આપમેળે ખુલ્લો થઈ જશે. અપીલકર્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા આદેશિત રકમમાંથી માત્ર અડધી રકમ જમા કરાવી શક્યો હતો અને આમ તે નિર્દેશનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો. હાઈકોર્ટના આદેશનું પાલન વચગાળાના

આદેશની પૂર્વશરત હોવાથી, સ્ટે આપમેળે ખાલી થઈ ગયો હતો.રિટ પિટિશન દાખલ કર્યા પછી, અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ એક વધારાનું સોગંદનામું દાખલ કરીને રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૨૯ની જોગવાઈઓ પ્રથમ પ્રતિવાદીને લાગુ પડતી નથી કારણ કે મહારાષ્ટ્ર સરકારના શેર ઘટાડીને માત્ર ૪૯ ટકા કર્યા પછી તે નાણાકીય નિગમ બનવાનું બંધ થઈ જાય છે.

ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અરજીને ફગાવી દીધી હતી અને જણાવ્યું હતું કે પ્રથમ પ્રતિવાદી નાણાકીય નિગમ છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૪૬ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તેને સૂચિત કરવામાં આવ્યું હતું. વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે મહારાષ્ટ્ર સરકારના ૫૦ ટકાથી ઓછા શેરહોલ્ડિંગના ઘટાડાથી પ્રથમ પ્રતિવાદી નાણાકીય નિગમ હોવાના દરજ્જામાં કોઈ ફરક પડશે નહીં.અન્ય બે રજૂઆતો, એટલે કે, (૧) બાકી લેણાંનો સાચો અને સાચો હિસાબ અપીલકર્તાને આપવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, અપીલકર્તાની મિલકતની જમી અને વેચાણ વાજબી ન હતું; અને (૨) તે અપૂરતી કિંમતે વેચવામાં આવી હતી તે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી, એમ કહીને કે ઉપરોક્ત દલીલોને સાબિત કરવા માટે અદાલત સમક્ષ કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી નથી.

તેની રિટ અરજીને રદ કરવા સામે નારાજ, અપીલકર્તાએ વિશેષ રજા આપીને હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

પક્ષકારોના વકીલને સાંભળવામાં આવ્યા છે.

તે વિવાદમાં નથી કે પ્રથમ પ્રતિવાદીની સ્થાપના રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્યમાં ઉદ્યોગોનો વિકાસ કરવા અને ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાં પૂરા પાડવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી.તે પણ વિવાદમાં નથી કે કેન્દ્ર સરકારે કાયદાની કલમ ૨૯ની જોગવાઈઓ પ્રથમ પ્રતિવાદી સુધી લંબાવી હતી.આમ, પ્રથમ પ્રતિવાદીને "રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત સંસ્થા" અભિવ્યક્તિ દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે, જે મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય કરવાના ઉદ્દેશ સહિત વિવિધ સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.આમ તે આ કાયદા હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલ નાણાકીય નિગમ હશે.

કાયદાની કલમ ૪૬ કેન્દ્ર સરકારને "રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ સંસ્થા સુધી" કાયદાની જોગવાઈઓનો વિસ્તાર કરવાની સત્તા પ્રદાન કરે છે.કાયદાની કલમ ૪૬ નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૪૬.અધિનિયમના પ્રારંભ સમયે અસ્તિત્વમાં રહેલી કેટલીક નાણાકીય સંસ્થાઓને અધિનિયમ લાગુ કરવાની સત્તા-(૧) કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે કે આ અધિનિયમની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓ, નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા અપવાદો અને પ્રતિબંધોને આધિન, રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ સંસ્થાને લાગુ પડશે, જેનો હેતુ ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાં પૂરું પાડવાનો છે, અને આવી જાહેરનામું બહાર પાડવા પર, સંસ્થા આ અધિનિયમના અર્થમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા રાજ્ય માટે સ્થાપિત નાણાકીય નિગમ માનવામાં આવશે અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ જાહેરનામાના સમયગાળા અનુસાર લાગુ થશે.

પરંતુ સંબંધિત રાજ્ય સરકાર દ્વારા તે વતી વિનંતી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈ પણ સંસ્થાના સંબંધમાં આ પેટા-કલમ હેઠળ કોઈ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવશે નહીં.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ કોઈપણ જાહેરનામું જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે તે પહેલાં તરત જ આવી કોઈપણ સંસ્થાને લાગુ પડતા કોઈપણ કાયદાની કામગીરીને સ્થગિત કરી શકે છે.

વર્ષ ૧૯૮૬માં મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા કેન્દ્ર સરકારને વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૨૭,૨૯,૩૦,૩૧,૩૨એની જોગવાઈઓને પ્રથમ પ્રતિવાદી સુધી લંબાવીને ૩૨એફ, ૪૧,૪આઈએ, ૪૨ અને ૪૪ કરવામાં આવે.કેન્દ્ર સરકારે મહારાષ્ટ્ર સરકારની વિનંતી સ્વીકારી હતી અને ઉપરોક્ત કલમોની જોગવાઈઓ ૧૧ ડિસેમ્બર, ૧૯૮૬ના રોજ જાહેરનામા નંબર એફ નંબર ૫ (૯)/૮૬- આઈ એફ -૨ દ્વારા પ્રથમ પ્રતિવાદી સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.

મહારાષ્ટ્ર સરકારે ૩૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૪ના રોજ આઈડીએલ/૧૦૯૩/(૮૯૨૮)/આઈએનડી-૮ નંબર ધરાવતા સરકારી ઠરાવ દ્વારા નિર્ણય લીધો હતો:

(એ) વર્ષ ૧૯૮૩માં મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી નવી ઔદ્યોગિક નીતિ અનુસાર પ્રથમ પ્રતિવાદીના મૂડી માળખામાં જાહેર ભાગીદારી હોવી;

(બી) સરકાર દ્વારા શેર મૂડીનો માત્ર ૪૯ ટકા હિસ્સો રાખવો;

(સી) પસંદ કરેલી નાણાકીય સંસ્થાઓ અને બેંકોને ખાનગી પ્લેસમેન્ટ દ્વારા રૂ ૨૬ ટકા મૂડી આપવી;

(ડી) ભારત સરકાર દ્વારા ઘડવામાં આવેલી નીતિને અનુરૂપ ઉક્ત કંપનીના કર્મચારીઓને ઉપરોક્ત રૂ ૨૬ ટકામાંથી રૂ ૨૬ ટકા મૂડી પ્રદાન કરવી; અને

(ઈ) જાહેર ઈશ્યૂ દ્વારા જનતાને બાકીની રૂ ૨૬ ટકા રકમ પ્રદાન કરવી.

ઉપરોક્તમાંથી એ બાબત જોવા મળશે કે કલમ ૨૮ની જોગવાઈઓ અને કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૪૬ હેઠળ તેમાં નિહિત સત્તાઓના આધારે પ્રથમ પ્રતિવાદીને લાગુ કરવામાં આવી હતી. કલમ ૨૮ પ્રથમ પ્રતિવાદીને અપરાધ ઉધાર લેનારાઓની સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે. અપીલકર્તા તેને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઘણી તકો હોવા છતાં તેની જવાબદારી નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી, અમારા મતે, પ્રથમ પ્રતિવાદી અધિનિયમની કલમ ૨૮ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અપીલકર્તાની સંપત્તિઓ હસ્તગત કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતો.

અધિનિયમની કલમ ૪૬ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારને સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દેશ આપવાની સત્તા આપવામાં આવી છે કે અધિનિયમની તમામ અથવા કોઈપણ જોગવાઈઓ, નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવા અપવાદો અને પ્રતિબંધોને આધિન, રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ સંસ્થાને લાગુ પડશે જેનો હેતુ ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને નાણાકીય સહાય કરવાનો છે, અને આવી જાહેરનામું બહાર પાડ્યા પછી સંસ્થાને અધિનિયમના અર્થમાં સરકાર દ્વારા સ્થાપિત "નાણાકીય નિગમ" માનવામાં આવશે. તે વિવાદિત નથી કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ની સ્થાપના રાજ્ય સરકાર દ્વારા ઉદ્યોગોને ધિરાણ આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કરવામાં આવી હતી અને કેન્દ્ર સરકારે કલમ ૨૯ સહિત કાયદાની વિવિધ કલમો હેઠળ ઉપયોગ કરવાની સત્તાઓ પ્રદાન કરતી કલમ ૪૬ હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું. હકીકતમાં, ૯/૧૦/૨૦૦૩ પર અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વધારાના સોગંદનામા સાથે જોડવામાં આવેલ પરિશિષ્ટ એ, નિઃશંકપણે સૂચવે છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ની સ્થાપના વર્ષ ૧૯૯૬માં મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા ૧૦૦% સરકારી માલિકીની કંપની તરીકે કરવામાં આવી હતી, જેનો ઉદ્દેશ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના પછાત વિસ્તારોના ઔદ્યોગિકરણનો હતો. આમ, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ "રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કોઈપણ સંસ્થા" અભિવ્યક્તિ દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે જે સેવાઓની શ્રેણી પ્રદાન કરે છે. વર્ષ ૨૦૦૩માં કેન્દ્ર સરકાર ઉપરાંત, મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા ધારવામાં આવેલી ૫૧ ટકા સુધીની ઇક્વિટીના વિનિવેશ પછી પણ, મહારાષ્ટ્ર સરકારની વિનંતી પર,

કાયદાની કલમ ૪૬ (૧) હેઠળ તેની સત્તાના આધારે, તેણે કાયદાની કલમ ૩૨ જી ની જોગવાઈઓ કરી છે, જે ૧૬ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૩ના રોજ જાહેર કરાયેલા જાહેરનામા દ્વારા પ્રથમ પ્રતિવાદીને લાગુ પડે છે. આ એ પણ દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય તેમજ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાના અર્થમાં નાણાકીય નિગમ તરીકે ગણવામાં આવે છે.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી અશોક એ. દેસાઈ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલ એ છે કે પ્રથમ પ્રતિવાદીમાં મહારાષ્ટ્ર સરકારનો હિસ્સો ઘટાડવાના પરિણામે અને તેના નામકરણમાં ફેરફારના પરિણામે, પ્રથમ પ્રતિવાદીને આ કાયદા હેઠળ રાજ્ય નાણાકીય નિગમનો દરજ્જો મળતો નથી. અમે આ દલીલને સ્વીકારી શકતા નથી.

અહીં ઉપર દર્શાવેલ હકીકતો અને સંજોગોમાં, તે સ્પષ્ટ છે કે પ્રથમ પ્રતિવાદી મૂળરૂપે મહારાષ્ટ્ર સરકાર દ્વારા સ્થાપિત કંપની તરીકે સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો હતો, અને આજની તારીખ સુધી તે કંપની છે. ઉલ્લેખનીય છે કે મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય એકમાત્ર સૌથી મોટા શેરધારક હોવાથી તેણે કંપનીઓના સંગઠનના લેખના સુધારેલા અનુચ્છેદ ૧૮ (એ) ના આધારે તેના નિર્દેશકોની નિમણૂક કરવાનો અધિકાર જાળવી રાખીને પ્રથમ પ્રતિવાદીના વ્યવસ્થાપન પર એક દર નિયંત્રણ જાળવી રાખ્યું છે.

તેના હિસ્સામાં માત્ર ૫૦ ટકાથી ઓછો ઘટાડો કરીને, સાઈકોમ (પ્રથમ પ્રતિવાદી) એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને રાજ્ય નાણાકીય નિગમ બનવાનું બંધ કરશે નહીં કે તેની સ્થાપના મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય દ્વારા ઔદ્યોગિક સંસ્થાઓને ધિરાણ આપવા માટે કરવામાં આવી છે અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૪૬ હેઠળ તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તેને સૂચિત કરવામાં આવી હતી. પ્રથમ પ્રતિવાદી એ કાયદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલ નાણાકીય નિગમ છે અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના શેરહોલ્ડિંગમાં ૫૦ ટકાથી ઓછો ઘટાડો કરવાથી પ્રથમ પ્રતિવાદીના દરજ્જામાં કોઈ ફરક પડશે નહીં, તે નાણાકીય નિગમ છે.

બાકી નીકળતી રકમની વિગતો પૂરી ન કરવા અને વેચાણની વિચારણાની અપર્યાપ્તતા અંગે રિટ પિટિશનમાં ઉઠાવવામાં આવેલા અન્ય બે મુદ્દાઓને હાઈકોર્ટ દ્વારા એ અવલોકન કરીને નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા કે તેમને સાબિત કરવા માટે કોર્ટ સમક્ષ કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી નથી.વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલે અમારી સમક્ષ પણ દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે હરાજીની કાર્યવાહી અલગ રાખવાની છે કારણ કે બાકી રકમની વિગતો અપીલકર્તાને આપવામાં આવી ન હતી અને ગીરવે મૂકેલી મિલકત અપૂરતી વિચારણા માટે વેચવામાં આવી હતી.આ બે દલીલોને સમર્થન આપવા માટે

આપણી સામે કોઈ સામગ્રી મૂકવામાં આવી નથી.કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અસ્પષ્ટ છે, ખાસ કરીને જ્યારે અપીલકર્તાને બોલી/દરખાસ્ત સાથે મેળ કરવા માટે યોગ્ય તકો પૂરી પાડવામાં આવી હતી અને તે ગગડતી ન હતી, અને કોઈપણ સ્વીકૃત માહિતી પરથી તેની ખાતરી કરી શકાતી નથી.એ જ નકારવામાં આવે છે.

હાઈકોર્ટ સમક્ષ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાની મિલકતના વેચાણમાંથી બાકી રકમ વસૂલ કરવામાં આવી છે.આને ધ્યાનમાં રાખીને તા.ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાને ઉચ્ચ અદાલતના વચગાળાના આદેશને અનુસરીને અપીલકર્તા દ્વારા જમા કરાયેલી રૂપ લાખ રૂપિયાની રકમ પાછી ખેંચવાની મંજૂરી આપી હતી.હાઈકોર્ટનો આ નિર્દેશ સારો છે અને તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

છેલ્લે, અપીલકર્તાના વકીલે દલીલ કરી હતી કે પ્રથમ પ્રતિવાદીને બાકીની રકમ પરત કરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે.જો કોઈ હોય તો.અપીલકર્તા પાસેથી બાકી નીકળતી રકમને સમાયોજિત કર્યા પછી.

પ્રતિવાદીઓ માટે સલાહકાર, તમામ નિષ્પક્ષતામાં.તે સ્વીકારે છે કે જો કોઈ બાકી રકમ હોય, તો તે અપીલકર્તાને પરત કરવામાં

આવશે.અપીલકર્તાને પ્રથમ પ્રતિવાદી સમક્ષ યોગ્ય અરજી કરવાની સ્વતંત્રતા હશે.જો આવી અરજી દાખલ કરવામાં આવે તો.પ્રથમ પ્રતિવાદી આવી અરજી પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી બે મહિનાના સમયગાળાની અંદર તેના પર નિર્ણય લેશે અને જો અપીલકર્તા-કંપનીની ગીરવે મૂકેલી મિલકતના વેચાણની આવકમાંથી અપીલકર્તા પાસેથી બાકી રકમને સમાયોજિત કર્યા પછી કોઈ વધારાની રકમ હોય, તો તે અપીલકર્તાને તાત્કાલિક પરત કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.જોકે, ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કરવામાં આવતો નથી.

કે જી

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used*

for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.